

На основу запажених разлика потакнуто је питање о стандардизацији димензија производа, па овојног материјала и одвојиве амбалаже.

По завршеној смотри, комисија је оцијенила узорке према њиховим органолептичким својствима. Неки резултати оцјењивања и подаци о садржини воде и масти виде се из приложених табела. Нестандардни узорци маслаца и сирева с мање од 44% масти у сухој твари нијесу унесени у ове табеле. (Анализе узорака извршио је Завод за лактологију. Пољопривредно-шумарског факултета у Загребу).

Разматрајући резултате XI. оцјењивања могло се уочити:

— да су сви узорци сира, по вањском изгледу прилично дотјерани; просјечна оцјена вањског изгледа свих узорака сира је 2,70 тачака, од максимално могућих 3 (90%);

— да сиреви такођер углавном задовољавају по боји, конзистенцији и мирису;

— да окус код неких сирева још потпуно

не задовољава; просјечна оцјена износи 5,93 од могућих 8, (74%);

— да по слици на пререзу већина сирева још не задовољава; просјечно су постигли 2,76 од 4 могућих тачака, (69%).

О узорцима маслаца може се примијетити:

— да су углавном добро израђени; просјечна оцјена израде износи 3,40 тачака, од 4 могућих, (85%);

— да по изгледу и конзистенцији такођер задовољавају; само један узорак разликовао се по боји и конзистенцији битно од осталих. (Био је потпуно бијеле боје, недовољно чист, а имао је конзистенцију сличну салу);

— да код маслаца још нису довољно изражена својства укуса и мириса — најбитније одлике квалитетног маслаца. Иако је 11 узорака, од предложених 13, било декларирано као маслац I. врсте (црвени омот) окус им је најчешће празан, а мирис једва приметљив. Просјечна оцјена укуса износи свега 70%, а оцјена мириса 68% од могућих тачака.

МАРКЕШ

З А Н А Ш Е С Е Л О

ГЛИСТЕ КОД ДЈЕЦЕ

Код нас је врло мало дјеце, која нису заражена глистама. Нарочито то вриједи за дјецу на селу, гдје је могућност заразе ради нехигијенских прилика много већа него у граду. Многа дјеца имају више врста глиста. Исто тако и одрасли су веома често заражени, иако много ређе него дјеца. Према томе глиставост је код нас врло честа и проширена болест, дапаче је веома важан социјално-медицински проблем. Иако глисте ријетко узрокују смрт, оне ипак тешко оштећују здравље, узрок су тјелесној и душевној заосталости болесника и спремају прикладан терен за разне друге болести. Како је организам због глиставости изнемогао, попримају те болести много тежи ток и развој, те се могу завршити и најгоре.

Има више врста глиста, које се могу удамањити у човјечјем организму. Ради климатских, културних и социјално-хигијенских прилика у појединим крајевима и дијеловима свијета све се врсте глиста ипак не појављују свугдје једнако. Код нас их има неколико врста, а двије су нарочито

честе и опасне: аскариде и оксуре, па ћемо се с њима и поближе упознати.

Аскариде су велике глисте, дуге 15 до 30 и више центиметара, облог и на крајевима зашиљеног тијела, жућкасто смеђе боје. Мужјак је мањи од женке; живи у танком цријеву гдје их кадшто може бити више десетака па и више стотина. Тако велики број паразита троши за свој развој велику количину хране; троши највише хранљиве сокове из хране, која је већ дјеломично растворена у цријевима, и то управо бјеланчевине, које су најважнија саставна дио хране. Бјеланчевине су нам потребне за обнову и изградњу наших ставица, ткива и читавог организма, па несташица бјеланчевина доводи до застоја у развиту ткива и органа. То нарочито тешко осјећају дјеца у развиту, која ради глиставости заостају у развиту и расту. Такова су дјеца редовито слабокрвна, јер се и крв и крвне станице не могу нормално развијати, ако немају довољно бјеланчевина. Осим тога ове глисте излучују и штетне отрове, који слабе организам и смањују му отпорност против других болести.

Против ових глиста имамо добар лијек, сантониј, али га треба узимати само по лијечничкој упуту. Свакако је много боље и корисније спријечити инфекцију, па ћемо о томе и нешто више рећи.

Оплођена женка аскариде леже сваког дана у пријевима до 200.000 јајашаца, а у 4—5 мјесеци, колико траје њезин живот, излеже их до 30 и више милијуна. Јајашца излазе с изметинама напоље, и ако изметине одлазе у уредну канализацију, од тих јајашаца нема више никакове опасности. Али ако се изметине остављају на отвореном, у врту или дворишту, на цести, у нехигијенском ђубришту или заходу, јајашца ће за неколико дана сазорити и постати опасна за људе. Дођу ли којим путем у уста неке особе, проћи ће кроз једњак и желудац до цријева, и тамо ће се даље развијати. Најприје се из јајашца развије ситан црвић, који продре кроз цријевну стијенку, уђе у крвне жиле, путује крвљу у срце па у плућа, одатле кроз дишне цијеве долази опет до уста и кроз једњак опет у желудац и цријева, сад већ као мала глистица. У цријевима глистице нарасту до одрасла мужјака или женке, оплоде се, и сад се понавља све, како смо то горе описали.

А како могу јајашца доспјети из изметина у уста друге особе? За то има безброј путова. Оне изметине, које се остављају на отвореном, с временим се осуше, претворе у прашину, јајашца остају мјесеци и мјесеци способна за даљњи развитац, ако узмогну доћи у цријева нове особе. Људи их преносе својим ногама или колима или их разноси вјетар, па с прашином долазе на цесте, а одатле и у дворишта и станове. Дјеца код игре на улици, у дворишту, код куће често задрљају руке прашином, у којој има безброј јајашаца, уносе такве руке у уста или једу неопраним рукама и ето — могућности инфекције на претек.

На други начин може се инфекција преносити водом за пиће. Из нехигијенских захода и ђубришта пролазе изметине до подземне воде, па тако загађују и инфицирају бунарску воду. Поготово то вриједи за плитке бунаре, у које лако улази свака нечистоћа с површине. Нарочито су опасне површинске воде, потоци, јаруге, баре и локве, особито ако служе за опскрбу водом за пиће. Јајашца се могу преносити и поврћем, нарочито ондје, гдје се поврће гноји неферментираним садржајем заходских јама или залијева загађеном водом. Посебно је важна домаћа муха, која игра најважнију улогу код пријеноса свих цријевних зараза, па тако и цријевних глиста.

Оксигурје су за разлику од напријед наведених глиста врло ситне, свега пол до

једног центиметра дуге, танке попут танког конца, бијеложућкасте, на крајевима зашишене попут вретена. Женка је 2 пута већа од мужјака. Живе у дебелом цријеву, одакле оплођена женка излази кроз задње цријево и задржава се на кожи око чмара и у самом чмару. Ту женка леже јајашца, која нису још зрела, и њима се човјек не може заразити. Треба да прође 36 сати, док јајашца сазоре и постану опасна за човјека. Ситна глиста је врло живахна и помична, те изазива неподносљиви сврбеж, који сили на чешање. Дјеца се нарочито не могу свладати, па тако чешући се замажу и инфицирају прсте. Ако такве прсте уносе у уста или неопраним рукама једу, унијет ће у уста и свјежа незрела али и старија већ зрела јајашца, и тако ће се поновно заразити. На тај начин, док с једне стране излазе кроз задње цријево одрасле глисте, у исто се вријеме уносе нова јајашца кроз уста, и тако се подржава инфекција мјесеци и године. Задрљаним прстима загаде се и играчке, књиге, оловке и друго, и на тај начин могу и друга дјеца пренијети на се исту инфекцију, ако се играју истим играчкама или ако се служе истим књигама и другим школским потрепштинама. Рјеђе се ове глисте преносе и на друге начине, које смо описали код аскарида.

Иови су паразити веома неугодни за дјецу. Најприје им несносни сврбеж, који се најчешће јавља навече и ноћу, омета сан и одмор, па дјеца постају нервозна неодморена, неспавава, а то се неповољно очитује на читаво њихово здравствено стање. Осим тога огроман број паразита такођер неповољно дјелује на прехрану дјеце, те су неисхрањена, блиједна и изнемогла.

И против ових глиста има добрих лијекова иако нису тако успјешни као лијекови против аскарида. Али кривља није на самим лијековима, него на најчешћем начину инфекције, наиме на инфекцији властитим рукама, властитим јајашцима. С једне стране лијек истјерује одрасле паразите, а ако се не pazi на чистоћу руке, уношењем зрелих јајашаца инфекција се стално обнавља. Зато није чудо, што се често држи, да лијек заправо не користи, јер уза све редовито лијечење ипак паразита не нестаје, или се за кратко вријеме поновно јављају.

Данас знамо, да је чистоћа око излазног цријева најсигурнији начин, како ћемо се излјечити. Исто тако и чистоћа руку. Ако се дијете сваког дана пере топлом водом и сапуном; ако чмар намаже живином машћу; ако се дјетету навуку ноћу гаћице, које добро затварају, тако да ни у сну не може задрљати руке код чешања, — глисте ће саме од себе за пар мјесеци

нестати, јер њихов живот траје свега 2—3 мјесеца, а нова инфекција је онемогућена. Потребно је научити дијете, да не ставља прсте у уста и да не једе неопраним рукама. Болесник ће се свакако излјечити брже, ако усто узима и средства за истјеривање глиста. Али треба нарочито истакнути, да сама та средства без личне хигијене, прања и чистоће, не помажу.

Прим. др. Е. Нежић

ВИТАМИНИ

Данас се опћенито сматрају витаминима такве кемијске твари, које већ у најмањим количинама равају животним збивањима у станицама и ткивима бића. Ове твари, уз остале т. зв. темељне, морају се налазити у свим природним хранивима као што су на пр. масти, бјеланчевине, шећери, соли и т. д.; иначе би људи и животиње обољели или дапаче не би могли даље живјети. Сазнања о њиховој важности по бића, стекла су се тек пред неко 50 година, а одонда се развила о њима читава наука с огромним бројем књига и чланака. Да се те твари пронађу, омогућили су највећим дијелом покуси на животињама.

Витамине прима животињски организам с храном у готовом или недовршеном облику. Имаде их велик број, али је сваки различитог састава и дјеловања. Одређивање витамина вршено је нарочито у новије вријеме, и то у различитим живежним намирницама и крмивима. Многи су витамини осим тога до данас произведени на умјетни начин.

Витамини су у почетку означивани великословчаним ознакама, на пр. витамин А, Б, Ц и т. д., а послјиде према свом дјеловању или према свом саставу. Важна

је такођер и њихова топлљивост у различитим отапалима, т. ј. једни су топови у мастима а други у води.

Они судјелују као важни управљачи у мијени станичних твари, али и у другим процесима.

До поремећеног здравственог стања односно болести доћи ће на животињама нарочито на младим животињама, ако уопће не приме те твари или ако је приме у премалим количинама. Но животиња може обољети и у оном случају, ако прими довољне количине, али се оне у пробавним органима разграде, или постају недјелотворне или се не могу упити због обољеле пробавне слузнице. Но у таквим случајевима болест не мора избити одмах, него тек након одређеног времена, т. ј. док се не потроше оне резерве витамина, које су спрељене у бићу. У почетку ће дакле болест настати већ у оно вријеме, када се у бићу налазе још макар и премале количине витамина, т. ј. настат ће т. зв. хиповитаминоза, а кад их нестане сасвим, авитаминоза. Ове се разликују међусобно према очитованим знацима болести. Може се десити и то, да истодобно недостаје више витамина, а тада настају т. зв. полиавитаминозе. Коначно, може обољети животиња, када прими превјаше витамина, што се срећом рјеђе збива, а тада настају т. зв. хипервитаминозе.

Разумије се према горе изнесеном да се ту ради о врло замршеним збивањима, у којима се каткада тешко сналази и сам стручњак.

У слиједеним чланцима приказат ћу неке најважније болести говеда и коза, које настају због несташнице тих твари, а јављају се и код нас.

Др. М. ШЛЕЗИЋ

НАШЕ МЉЕКАРЕ

ДОВРШЕНА ИЗГРАДЊА ЗАДРУЖНЕ МЉЕКАРЕ У ГОСПИЋУ

Ових је дана довршена изградња задружне мљекаре у Госпићу. Та ће мљекара моћи прерадити и до 4.000 литара млијека на дан. Производит ће сир, маслац и конзумно млијеко.

Мљекара је смјештена у згради бивше госпићке пивоваре, која веома добро одговара за садашњу сврху, те је преуређена уз релативно мале адаптационе трошкове. Своту од 10.000.000 динара за подизање ове мљекаре дао је Народни Одбор града Загреба у облику дугогодишњег кредита. Ова ће мљекара бити једна од најбоље уређених задружних мљекара не

само у Лици, него и у читавој нашој Републици. Дакако, требат ће уложити још средстава, да добије свој коначни облик. Да се комплетира стројевима, требало би набавити још уређај за ниско хлађење, но за то моментано нема новаца. Исто тако требало би изолирати све топловодне цијеви и парни kotaо, како би се губило мање топлотне енергије.

Оснивачка скупштина мљекарске задруге Госпић, заказана је за 3. II ове године, па кад се оснује и регистрира мљекара ће пријети у њене руке. Откуп млијека врши ће се преко мљекарских огранака на откупном подручју мљекаре.

Инг. М. П.